

OBSAH

1. Svetové poľnohospodárstvo	2
2. Poľnohospodárstvo a potravinárstvo krajín EÚ	10
2.1. <i>Vývoj cenovej konkurencieschopnosti poľnohospodárskej a potravinovej produkcie</i>	<i>16</i>

SVETOVÉ POĽNOHOSPODÁRSTVO A POĽNOHOSPODÁRSTVO KRAJÍN EÚ

1. Svetové poľnohospodárstvo

Hrubý domáci produkt (HDP) svetového poľnohospodárstva, podieľajúci sa na svetovom HDP, má za ostatné roky každoročne klesajúcu tendenciu, napriek tomu má toto odvetvie nenahraditeľný význam v produkcii poľnohospodárskych surovín a v rozvoji a osídlení vidieka každej krajiny. Zvyšujúcou sa populáciou Zeme vzrastajú nároky na poľnohospodársku produkciu z hľadiska zabezpečenia potravinových zdrojov. Rozvoj poľnohospodárstva je značne diferencovaný a produkčne sa koncentruje väčšinou do hospodársky rozvinutých štátov, ktoré dosahujú vysokú produkčnú výkonnosť a produktivitu práce a nízku zamestnanosť. Okrem vyspelých štátov, podiel poľnohospodárstva na národnej ekonomike je rozhodujúci aj v rozvojových krajinách, kde je poľnohospodárstvo zdrojom obživy a práce vysokého podielu obyvateľstva.

Výmera poľnohospodárskej pôdy na svete - Zemi predstavuje, podľa ostatných údajov z Faostatu, 4,9 mld. hektárov, čo je 37,8 % z celkovej pôdy na svete (13,0 mld. hektárov). Poľnohospodárska pôda menej rozvinutých štátov (3,3 mld. ha) prevyšuje výmeru poľnohospodárskej pôdy hospodársky vyspelých štátov (1,6 mld. ha).

Poľnohospodárska pôda na Zemi v roku 2011

Tabuľka 1

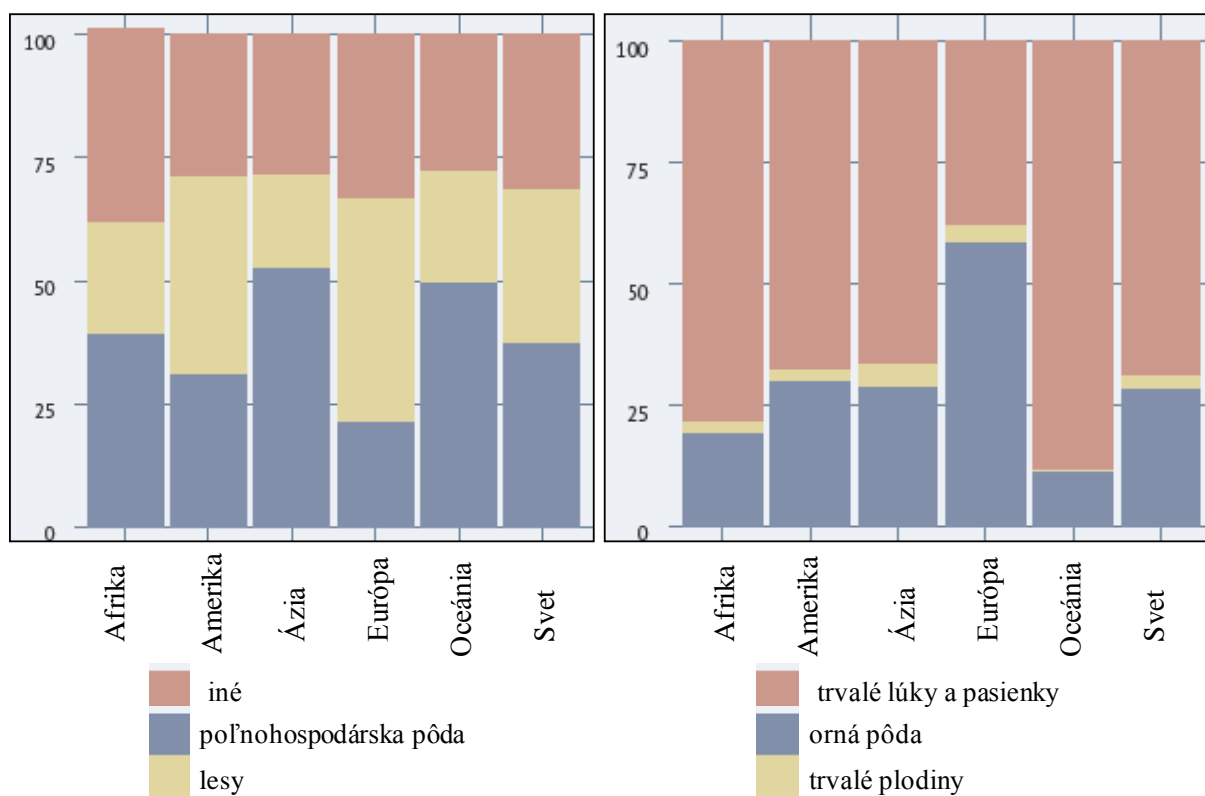
Krajina	Celková pôda v mil. ha	Poľnoh. pôda v mil. ha	Orná pôda v mil. ha	% poľnoh. pôdy na celkovej pôde	% ornej pôdy na poľnoh. pôde	Počet ha na jednotku aktiv. populácie	Počet ha na poľn. aktívneho pracovníka
Svet - Zem	13 009,5	4 911,6	1 396,3	37,8	28,4	0,7	3,7
EÚ	423,8	187,9	108,4	44,3	57,7	0,4	18,0
Argentína	273,7	147,5	38,0	53,9	25,8	3,6	105,7
Austrália	768,2	409,7	47,7	53,3	11,6	18,0	888,7
Brazília	845,9	275,0	71,9	32,5	26,1	1,4	25,5
Kanada	909,4	62,6	42,9	6,9	68,5	1,8	191,4
Čína	932,7	519,1	111,6	55,7	21,5	0,4	1,0
India	297,3	179,8	157,4	60,5	87,5	0,1	0,7
Japonsko	36,5	4,6	4,3	12,6	93,7	0,0	3,4
Mexiko	194,4	103,2	25,5	53,1	24,7	0,9	12,9
Nový Zéland	26,3	11,4	0,5	43,3	4,2	2,6	61,0
Nórsko	38,5	1,0	0,8	2,6	83,3	0,2	11,4
Rusko	1 709,8	215,2	121,5	12,6	56,5	1,5	35,2
Juhoafr. rep.	121,9	96,4	12,0	79,1	12,4	1,9	81,8
Švajčiarsko	4,0	1,5	0,4	38,1	26,8	0,2	11,0
Turecko	78,4	38,2	20,5	48,7	53,7	0,5	4,8
USA	983,2	411,3	160,2	41,8	38,9	1,3	166,9

Prameň: FAO OSN, FAOSTAT 2013,
Vpracoval: NPPC – VÚEPP

Výmera poľnohospodárskej pôdy vo svete sa za ostatný rok mierne znížila. Podiel ornej pôdy na poľnohospodárskej pôde, t.j. stupeň zornenia dosahuje v súčasnosti 28,4 %. Najvyššia výmera poľnohospodárskej pôdy je v Číne, USA, Austrálii, Brazílii a v Rusku, kde je aj najvyššia výmera ornej pôdy. Najvyšší podiel ornej pôdy na poľnohospodárskej pôde krajiny je v Juhoafrickej republike (79,1 %), Indii (60,5 %), Číne (55,7 %), Argentíne (53,9 %), Austrálii (53,3 %) a Mexiku (53,1 %). V Európskej únii je to 44,3 %.

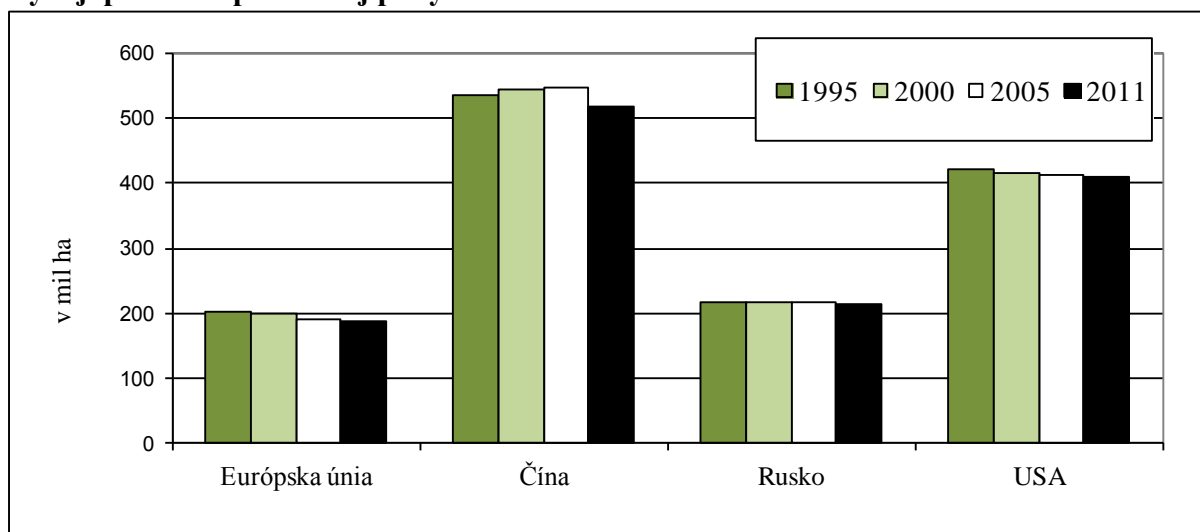
Graf 1

Štruktúra pôd v rámci kontinentov v % Štruktúra poľn. pôd v rámci kontinentov %

Prameň: FAO OSN, FAO Statistical Yearbook 2013, World Food and Agriculture, Faostat marec 2014
 Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Na jedného poľnohospodársky aktívneho pracovníka pripadá v celosvetovom meradle 3,7 ha poľnohospodárskej pôdy a v Európskej únii 18,0 ha. Medziročne stagnuje počet ha poľnohospodárskej pôdy na aktívneho pracovníka v poľnohospodárstve. Najviac poľnohospodárskej pôdy na aktívneho poľnohospodárskeho pracovníka má Austrália (888,7 ha), Kanada (191,4 ha) a USA (166,9 ha). Najmenej India (0,7 ha) a Čína (1,0 ha).

Vývoj poľnohospodárskej pôdy vo svete v rokoch 1995 až 2011

Prameň: FAO OSN, FAOSTAT 2014

Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Výmera poľnohospodárskej pôdy vo svete bola od roku 1995 rozdielna. Zmena nastala v roku 2005, odkedy má celková výmera poľnohospodárskej pôdy klesajúci trend, ktorý sa významne prejavil aj v roku 2011 takmer vo všetkých rozhodujúcich regiónoch sveta, a to v Európe, USA, Číne a v Rusku. Vývoj poľnohospodárskej pôdy je charakteristický rýchlejším poklesom jej výmery v rozvinutých krajinách s vyššou intenzitou poľnohospodárskej výroby, a nárastom v rozvojových krajinách, s prevládajúcou extenzitou poľnohospodárskej výroby.

Podpora poľnohospodárskych výrobcov v krajinách OECD

Podpora poľnohospodárstva v krajinách OECD je charakteristická dlhodobým poklesom podpory založenej na komoditných výstupoch, hlavne v dôsledku zníženia podpory trhovými cenami. Podpora poľnohospodárov v krajinách OECD, vyjadrená percentom PSE, t.j. podpora výrobcov, podpora všeobecných služieb poľnohospodárstva (výskum, infraštruktúra, kontrola, marketing a propagácia) a podpora spotrebiteľov dosahovala najvyšší odhadovaný podiel za rok 2013 v Japonsku (55,6 %), Nórsku (52,9 %) a v Kórei (52,5 %). Najnižší podiel podpory podobne ako v predchádzajúcich rokoch mali krajiny ako je Nový Zéland (0,5 %) a Austrália (3,9 %). Aj pri klesajúcej úrovni podpôr sú tendencie podielov podpôr až na niektoré krajiny (Island, Kórea, Nórsko, Švajčiarsko) dlhodobo rovnaké.

Celková podpora, vyjadrená percentom TSE ako podiel podpory na HDP, mala za posledné dva roky vo väčšine krajín klesajúcu (Kanada, Izrael, Nórsko, Švajčiarsko), resp. stagnujúcu tendenciu (Austrália, Chile, EÚ, Japonsko, Mexiko, Nový Zéland, USA). Medziročný nárast celkovej podpory zaznamenalo len Turecko. Tendencie poklesu podpory výrobcov badať od 90-tych rokov minulého storočia vo väčšine krajín OECD, čo je odrazom najmä klesajúceho podielu poľnohospodárstva na ich HDP.

Podpora producentov krajín OECD

Tabuľka 2

Krajina	% PSE				TSE v % na HDP			
	1995-97	2011	2012	2013 p	1995-97	2011	2012	2013 p
Austrália	5,8	3,1	2	1,9	0,4	0,2	0,1	0,1
Kanada	16,3	14,8	14,5	11,6	0,8	0,6	0,6	0,5
Chile	8,0	2,9	2,8	2,7	0,6	0,3	0,3	0,3
Európska únia	33,8	18,3	19,6	19,8	1,5	0,7	0,8	0,8
Island	60,4	44,2	47,2	41,3	2,1	1,1	1,2	1,1
Izrael	20,0	12,6	10,3	8,1	0,9	0,5	0,4	0,3
Japonsko	58,1	51,3	55,1	55,6	1,6	1,2	1,3	1,3
Kórea	67,1	53,3	50,2	52,5	4,9	2,1	2,1	2,1
Mexiko	5,2	12,6	12,1	12,3	0,6	0,7	0,7	0,7
Nový Zéland	1,0	0,9	0,8	0,5	0,3	0,3	0,3	0,3
Nórsko	66,3	58,3	60,2	52,9	2,0	0,9	0,9	0,8
Švajčiarsko	68,4	53,9	56,2	49,4	2,3	1,0	1,0	0,9
Turecko	25,9	19,8	18,9	19,2	4,0	2,3	1,9	2,0
USA	12,3	7,6	7,9	7,4	0,6	0,5	0,5	0,5

Prameň: OECD, Agricultural policies: monitoring evaluation 2014 OECD countries

Vysvetlivky: p – predpoklad, PSE - Podpora producentov, TSE - Celková podpora (vyjadrená ako podiel na HDP)

Vypracoval: NPPC -VÚEPP

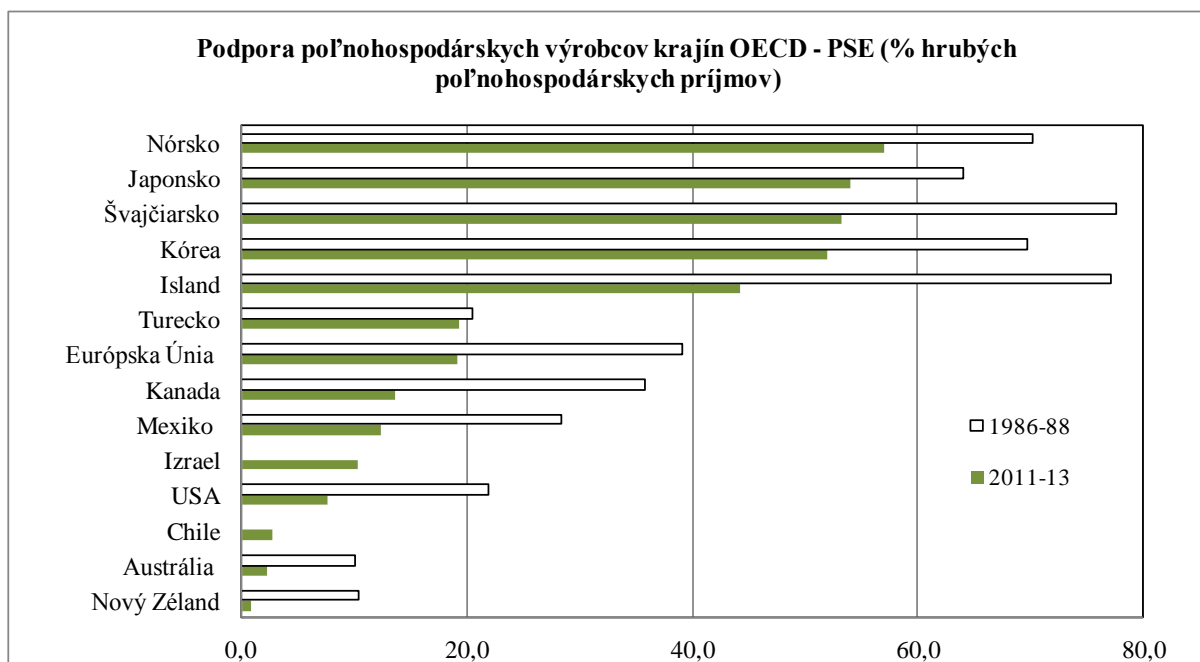
Platby vymedzené na základe ostatných kritérií a počtov zvierat boli mierne znížené počas rokov 1986 až 1988 a dnes nedosahujú ani 3 %. Niektoré súčasné programy podpory sú zamerané na riadenie rizík, ochranu životného prostredia a poskytovanie univerzálnych služieb v odvetví vo výnimočných situáciách v období sucha. Európske spoločenstvo podporu na suchu včlenilo do podpory manažmentu rizík. Na základe odporúčaní OECD vo februári 2014 boli pre kompenzáciu sucha schválené zvýhodnené pôžičky. Výzvou do budúcnosti pre poľnohospodárov je prispôbenie sa zmenám klímy a efektívne využívanie obmedzených prírodných zdrojov, najmä vody.

Vývoj cenových úrovní poľnohospodárskych komodít bol rozhodujúci z hľadiska rôznych opatrení pre poľnohospodárstvo. Skúsenosti z volatility cien na svetových trhoch v minulosti ukazujú, že pri prudko klesajúcich cenách z extrémne vysokých úrovní sa aktivujú opatrenia v poľnohospodárstve. V posledných rokoch krajinou s významným vplyvom na svetové ceny poľnohospodárskych komodít bola Čína, ktorá zvýšila produkciu rozhodujúcich komodít. Očakáva sa, že tento trend bude pokračovať aj v nasledujúcich rokoch. Na cenu poľnohospodárskych komodít budú vplývať aj svetové zásoby. USA predpokladajú pokles svetových zásob takmer všetkých komodít rastlinnej produkcie.

Väčšina krajín OECD reagovala na hospodársku a finančnú krízu zavedením špeciálnych opatrení na zmiernenie finančného stresu v sektore poľnohospodárstva vrátane úverových preferencií, daňových úľav a ďalších foriem podpory. Zmeny v SPP EÚ umožnili členským štátom EÚ vyššiu flexibilitu vo využívaní zdrojov presunutých zo Schémy jednotnej platby a vytvorili sa nové výzvy na zavádzanie presnejšie cielených opatrení. Najvýznamnejšou a poľnohospodármi dlho očakávanou udalosťou roka 2013 bolo

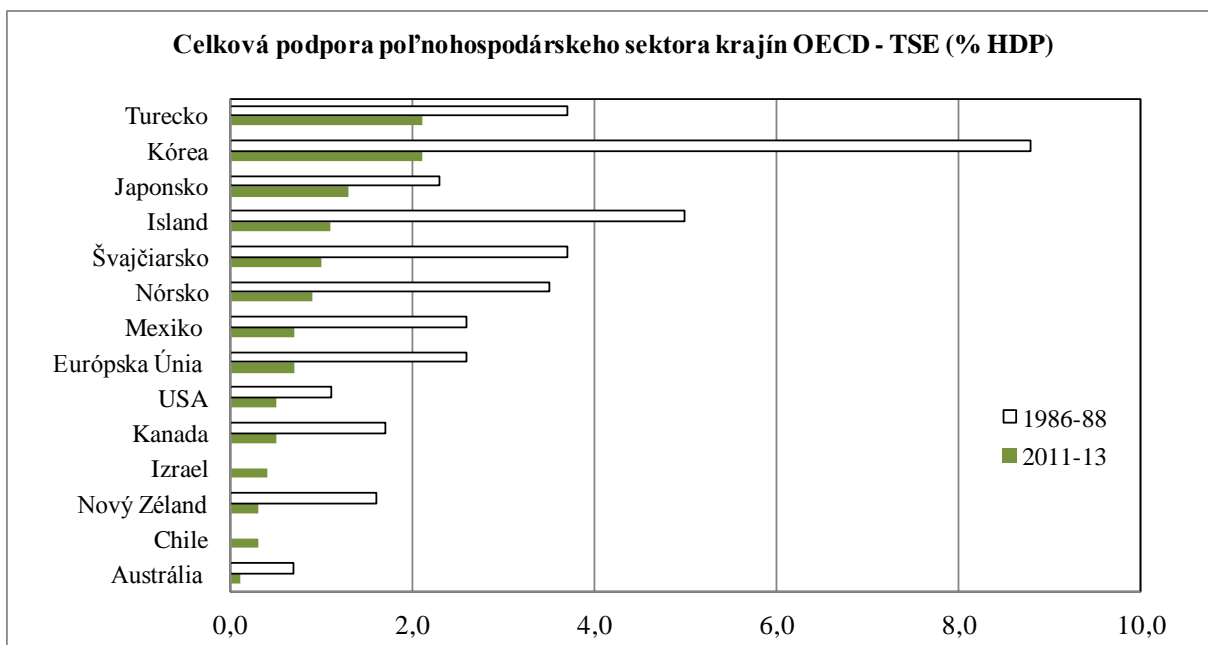
predloženie návrhu reformy SPP, ktorej cieľom je znížiť rozdiely medzi úrovňami platieb poľnohospodárov v regiónoch a medzi členskými štátmi EÚ.

Graf 3

Prameň: OECD, Agricultural policies: Monitoring and evaluation 2014 OECD countries
Vypracoval: NPPC -VÚEPP

Graf 4

Prameň: OECD, Agricultural policies: Monitoring and evaluation 2014 OECD countries
Vypracoval: NPPC -VÚEPP

Podiel **pridanej hodnoty** poľnohospodárstva na hrubom domácom produkte (2009-2011) dosiahol v celosvetovom meradle 2,9 %. V priemere krajín EÚ podiel predstavoval 1,6 %. V hospodársky vyspelých štátoch sa podiel pridanej hodnoty

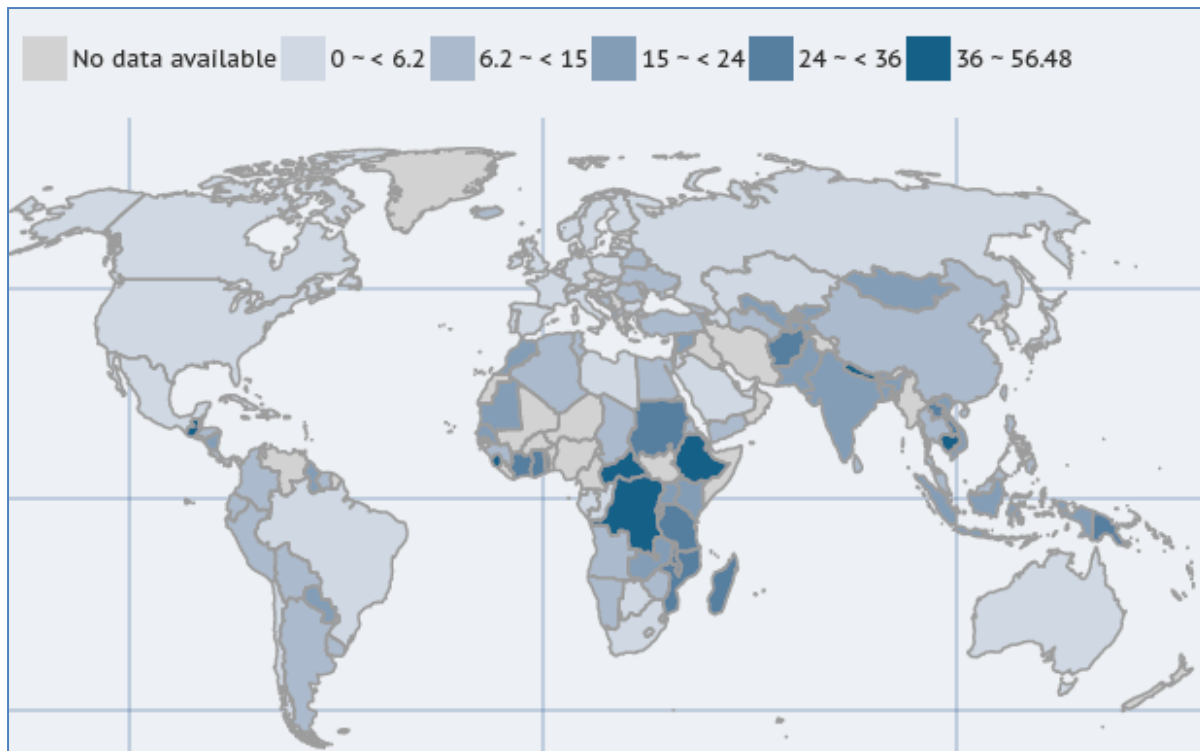
poľnohospodárstva na celkovom národnom hrubom domácom produkte pohyboval od 1,2 % do 2,3 %. Najvyšší podiel dosiahli India (17,2 %), Čína (10,0 %), Turecko (9,2 %) a Argentína (9,1 %). Najnižší podiel dosiahli vysoko rozvinuté krajiny, ktoré sa úrovňou nachádzali pod priemerom EÚ-27 (1,6 %), a to Japonsko (1,2 %), USA (1,2 %) a Švajčiarsko (1,1 %).

Zamestnanosť v poľnohospodárstve v celosvetovom meradle je významná a tvorí až 38,7 %-ný podiel na celkovej zamestnanosti vo svete. Podiel zamestnanosti v poľnohospodárstve na celkovej zamestnanosti v národnom hospodárstve bol vyšší v priemyselne menej rozvinutých krajinách. Podiel poľnohospodárskej zamestnanosti na celkovej zamestnanosti vo svetovom meradle sa medziročne znížil o 0,4 p.b., čo spôsobil pokles podielu poľnohospodárskej zamestnanosti takmer vo všetkých štátoch, najmä v Číne (0,6 p.b), Mexiku (0,6 p.b), Brazílii (0,5 p.b.) a v Turecku (0,5 p.b.).

V priemere krajín EÚ dosiahol podiel zamestnanosti v poľnohospodárstve na celkovej zamestnanosti EÚ 4,0 %. Najvyšší podiel poľnohospodárskej zamestnanosti bol v Číne (59,0 %), Indii (53,0%), Turecku (30,4 %) a v Mexiku (14,7 %). Najnižší podiel zamestnanosti v poľnohospodárstve na celkovej zamestnanosti krajiny mali USA (1,4 %), Kanada (1,6 %) a Japonsko (1,9 %).

Podiel pridanej hodnoty poľnohospodárstva na celkovom HDP krajiny (% , 2008-2011)

Obr. 1

Prameň: FAO OSN, FAO Statistical Yearbook 2013, World Food and Agriculture
Vpracoval: NPPC -VÚEPP

Vybrané ukazovatele svetového hospodárstva a poľnohospodárstva v roku 2012 (odhad)

Tabuľka 3

Krajina, zoskupenie	Pridaná hodnota ako podiel na HDP (2009-2011)			Podiel zamestnanosti v poľnohosp. na celkovej zamestnanosti (r. 2013)	Podiel zamest. v poľnohosp. na celkovej zamestnanosti - komparácia s r. 2012
	poľnohospo dárstvo	priemysel	služby		
MJ	%			%	p.b.
SVET	2,9	25,3	71,8	38,7	-0,4
EURÓPA	1,6	24,7	73,6	4,0	-0,1
Argentína	9,1	26,3	64,6	7,0	-0,1
Austrália	2,3	19,8	77,9	3,7	-0,1
Brazília	5,5	27,5	67,0	9,8	-0,4
Kanada	:	:	:	1,6	0,0
Čína	10	46,6	43,4	59,0	-0,6
India	17,2	26,4	56,4	53,0	-0,5
Japonsko	1,2	27,4	71,4	1,9	-0,1
Mexiko	3,7	34,1	62,2	14,7	-0,6
Nový Zéland	:	:	:	7,7	0,0
Nórsko	1,6	40,2	58,2	3,1	-0,1
Rusko	4	36,7	59,3	7,5	-0,2
Juhoafr. repub.	2,4	30,6	67,0	5,8	-0,3
Švajčiarsko	1,1	27,1	71,8	3,0	-0,1
Turecko	9,2	27,1	63,7	30,4	-0,5
USA	1,2	20	78,8	1,4	-0,1

Prameň: FAO OSN, FAO Statistical Yearbook 2013, World food and agriculture, Faostat marec 2014

Vypracoval: NPPC -VÚEPP

Svetová **poľnohospodárska produkcia** sa v roku 2012 vyvíjala komoditne a teritoriálne diferencovane. Pokles nastal u obilnín a olejní, ale produkcia živočíšnych komodít sa zvýšila. Obilniny dosiahli objem produkcie 2 545 mil. ton, čo bolo o 46,6 mil. ton (1,8 %) menej ako pred rokom a to v dôsledku významného poklesu produkcie v rozhodujúcich producentných štátoch a to v USA (7,7 %), Argentíne (16,6 %) a v priemere EÚ (2,8 %). Z produkčne rozhodujúcich krajín nárast produkcie obilnín bol v Číne (4,2 %), Brazílii (15,9 %) a v Kanade (5,9 %). Najväčší podiel na svetovej produkcii obilnín dosiahla Čína (21,3 %), USA (14,0 %), EÚ-27 (11,2 %) a India (11,3 %). Druhou rozhodujúcou skupinou plodín s narastajúcou produkciou boli olejnin, ktorých sa najviac zo svetovej produkcie vyprodukovalo v Číne (9,8 %), USA (9,9 %), Brazílii (7,5 %) a Indii (6,1 %).

Vo svetovom meradle sa vyprodukovalo 63,3 mld. ton hovädzieho mäsa, čo bolo o 0,6 % viac ako pred rokom. Zvýšila sa produkcia aj bravčového mäsa (1,0 %) a produkcia mlieka (2,1 %). Nárast nastal vo všetkých štátoch okrem EÚ, kde klesla produkcia hovädzieho mäsa o 4,5 % a bravčového mäsa o 1,7 %. Produkcia mlieka sa v krajinách EÚ zvýšila len mierne (0,7 %). Rozhodujúcimi producentmi hovädzieho mäsa, ktorí sa najviac podieľajú na celosvetovej produkcii, sú USA (18,72 %), Brazília (14,7 %), EÚ-27 (12,2 %) a Čína (9,9 %).

Celosvetovo sa vyrobilo 119 mld. ton bravčového mäsa. Najväčším producentom bravčového mäsa bola Čína, ktorá vyprodukovala 45,8 % svetovej produkcie a EÚ (21 %). Čína sa stáva už dlhodobo rozhodujúcim svetovým producentom nielen bravčového mäsa, ale aj ostatných poľnohospodárskych surovín.

Ceny základných poľnohospodárskych komodít na svetových trhoch zaznamenali rozdielny medziročný vývoj. Kým ceny rastlinných komodít mali klesajúcu tendenciu, ceny živočíšnych komodít vzrástli. Najviac sa znížili ceny cukru (17,5 %) a repkového oleja (12,8 %). Významný pokles zaznamenali aj ceny pšenice (6,1 %), kukurice (11,5 %), ryže (9,8 %). Menej klesli ceny sójových bôbov (3,1 %).

Ceny rozhodujúcich živočíšnych komodít sa zvýšili. Vzrástli ceny všetkých druhov mäsa, najmä hovädzieho (12,7 %), bravčového mäsa (1,6 %) a najmenej hydiny (0,1 %). Vzrástli aj ceny mliečnych výrobkov, najviac sušeného mlieka (37,6 %) a masla (26,4 %). Najvyššiu cenovú úroveň na tonu produkcie zo všetkých poľnohospodárskych výrobkov má hovädzie mäso.

Vývoj svetových cien vybraných poľnohospodárskych komodít a ich medziročné zmeny

Tabuľka 4

Komodita /rok	Ceny v USD za tonu					Medziročné zmeny v %				
	2009	2010	2011	2012	2013	10/09	11/10	12/11	13/12	13/09
pšenica	185,5	228,0	286,8	294,4	276,5	122,9	125,8	102,7	93,9	149,0
kukurica	165,6	184,6	292,3	298,3	264,1	111,4	158,4	102,0	88,5	159,4
ryža	583,5	520,0	566,2	590,4	532,67	89,1	108,9	104,3	90,2	91,3
cukor	396,8	469,8	572,1	474,9	391,8	118,4	121,8	83,0	82,5	98,7
sójové bôby	403,5	408,8	507,3	567,0	549,2	101,3	124,1	111,8	96,9	136,1
repkový olej	858,7	1 013,0	1 368,4	1 239,9	1 081,8	118,0	135,1	90,6	87,2	126,0
maslo	2 736,2	4 269,8	4 875,8	3 546,9	4 483,9	156,1	114,2	72,7	126,4	163,9
suš. mlieko	2 331,6	3 081,3	3 555,8	3 119,2	4 293,4	132,2	115,4	87,7	137,6	184,1
mäso bravčové	2 202,4	2 454,3	2 648,3	2 675,5	2 717,3	111,4	107,9	101,0	101,6	123,4
mäso hovädzie	3 896,6	4 377,8	4 516,17	4 912,6	5 534,8	112,3	103,2	108,8	112,7	142,0
hydina	988,9	1 032,3	1 147,0	1 227,8	1 229,3	104,4	111,1	107,0	100,1	124,3

Prameň: FAO OSN, FAOSTAT 2014

Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Podrobnejšie údaje o svetovom poľnohospodárstve sú uvedené v tabuľkách 1 a 2 v prílohe 10.

2. Poľnohospodárstvo a potravinárstvo krajín EÚ

Poľnohospodársky príjem na jedného pracovníka (indikátor A) v krajinách EÚ-28 sa v roku 2013 znížil medziročne o 1,1 % po zvýšení v roku 2012 o 0,3 %. Tento vývoj bol ovplyvnený poklesom reálneho príjmu o 2,1 % a poklesom poľnohospodárskej pracovnej sily o 0,9 %. Medzi rokmi 2005 a 2013 sa reálny poľnohospodársky príjem na pracovníka krajín EÚ-28 zvýšil o 29,2 %, ale pracovná sila klesla až o 20,8 %. Z dlhodobého hľadiska nárast poľnohospodárskeho príjmu je spôsobený substitúciou živej práce zlepšovaním materiálo-technickej základne, a tým úsporou pracovných síl.

Pokles poľnohospodárskeho príjmu v roku 2013 bolo ovplyvnený rýchlejším rastom cien vstupov do poľnohospodárstva (0,8 %) ako cien poľnohospodárskej produkcie (0,1 %).

Nárast cien vstupov (0,8 %) sa odrazil v raste nákladov do poľnohospodárstva (medzispotreba) krajín EU-28 a to najmä v dôsledku zvýšenia cien krmív (1,0 %), údržby budov (2,0 %), osív a sadby (2,5 %).

Poľnohospodársky príjem na pracovníka vzrástol v 12 a klesol v 16 krajinách EÚ. Najvyšší medziročný nárast bol v Holandsku (11,5 %), Malte (10,3 %), Španielsku (9,9 %), Rumunsku (9,0 %), Taliansku (7,9 %) a Dánsku (7,4 %). Najväčší pokles bol v Estónsku (17,6 %), Francúzsku (15,7 %), Chorvátsku (12,6 %) a Nemecku (11,3 %).

V roku 2013 sa poľnohospodárska produkcia krajín EÚ-28, vyjadrená v cenách výrobcov, zvýšila len o 0,1%, vplyvom malého nárastu živočišnej produkcie (o 1,5 %) a poklesu rastlinnej produkcie (o 1,1 %). Nárast poľnohospodárskej produkcie bol pomalší ako v roku 2012. Pokles rastlinnej produkcie bol spôsobený poklesom cien (o 3,7 %), čo bolo čiastočne kompenzované zvýšením jej objemu (o 2,7 %).

Zmeny v poľnohospodárskom príjme na pracovníka

Tabuľka 5

Krajina/ zoskupenie	% zmena 2013/2012	% zmena 2013/2005	Krajina/ zoskupenie	% zmena 2013/2012	% zmena 2013/2005
EU-28	-1,1	129,2	-	-	-
Holandsko	11,5	120,7	Bulharsko	-0,3	142,0
Malta	10,3	82,1	Švédsko	-0,8	144,6
Španielsko	9,9	112,0	Luxembursko	-1,4	90,0
Rumunsko	9,0	135,7	Fínsko	-1,8	126,6
Taliansko	7,9	100,9	Belgicko	-1,9	127,2
Dánsko	7,4	177,2	Poľsko	-1,9	169,1
Maďarsko	6,1	175,4	Slovensko	-3,6	217,3
Veľká Británia	5,3	146,5	Grécko	-4,8	107,5
Portugalsko	4,3	106,6	Rakúsko	-7,0	113,6
Cyprus	2,2	101,3	Lotyšsko	-7,5	142,3
Česko	1,9	172,2	Nemecko	-11,3	126,7
Litva	0,4	179,5	Chorvátsko	-12,6	82,0
Írsko	-0,2	83,4	Francúzsko	-15,7	114,3
Slovinsko	-0,2	94,2	Estónsko	-17,6	176,5

Prameň: Eurostat, marec 2014, Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Zvýšili sa objemy obilnín (6,1%), olejní (6,6 %), ovocia (6,9 %), zemiakov (1,1 %) a vína (7,2 %). Znížili sa objemy olivového oleja (30,6 %), cukrovej repy (4,5 %), čerstvej zeleniny (1,7 %) a kvetov (1,1 %).

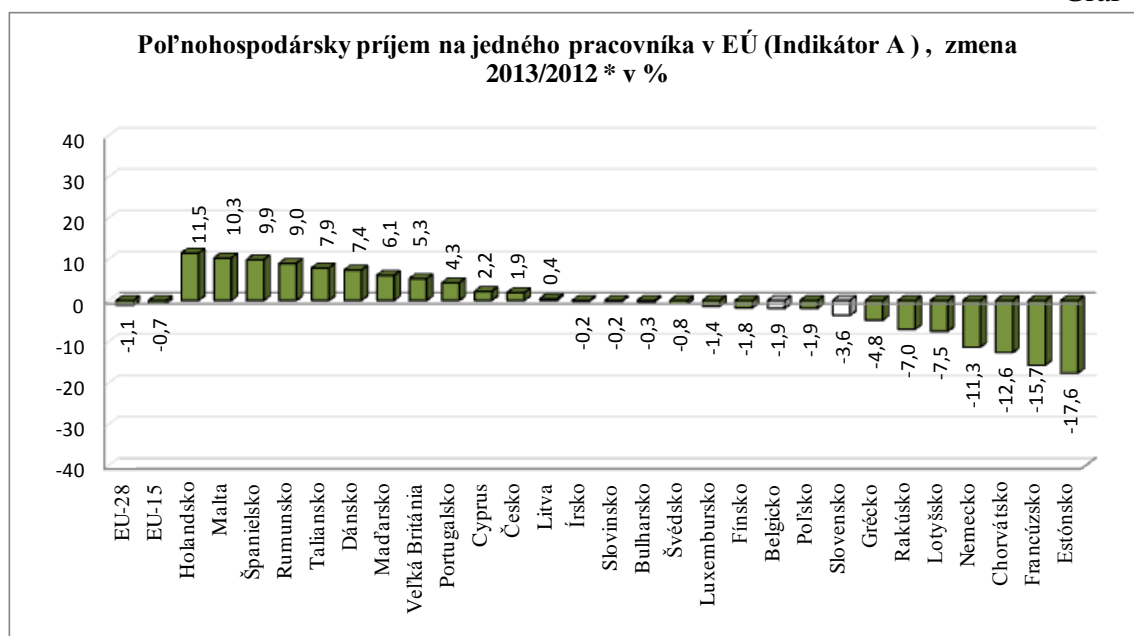
Cenové relácie boli rozdielne pri jednotlivých komoditách. Vzrástli ceny čerstvej zeleniny (1,1 %), ovocia (2,3 %), vína (2,8 %), zemiakov (15,2 %) a olivového oleja (20,5 %). Poklesli ceny olejní (15,4 %), obilnín (13,7 %), cukrovej repy (2,9 %) a kvetov (1,8 %).

Zvýšenie hodnoty živočíšnej výroby bolo v dôsledku nárastu cien (1,6 %), pretože jej objem stagnoval na úrovni predchádzajúceho roka.

Znížili sa objemy produkcie oviec a kôz (2,2 %), hovädzieho dobytku (0,9 %) a ošipáných (0,7 %), ale vzrástli u mlieka (0,1 %), hydiny (0,9 %) a vajec (3,7 %).

Klesli ceny vajec (17,2 %), oviec a kôz (2,7 %) a vzrástli ceny hovädzieho dobytku (0,8 %), ošipáných (1,7 %), hydiny (2,7 %) a mlieka (5,8 %).

Graf 5

Prameň: Eurostat, marec 2013, podľa odhadov jednotlivých členských štátov, *odhad 2012 z 8.3.2013
Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Cenová volatilita poľnohospodárskych komodít bola charakteristickým znakom na trhoch EÚ a to v dôsledku viacerých činiteľov najmä extrémnych klimatických vplyvov, cien energií, špekulácií na trhoch, zmien v dopyte a v očakávaní ďalšieho vývoja.

Poľnohospodársky využívaná pôda v roku 2012 v krajinách EÚ-28 dosiahla 172,9 mil. ha, čo bolo cca 39,2 % z celkovej pôdnej plochy krajín EÚ-28. Výmera poľnohospodársky využívannej poľnohospodárskej pôdy sa medziročne zvýšila o 0,8 %, t.j. o 1,3 mil. ha z dôvodu prístupu Chorvátska do EÚ a u ostatných krajín nenastali významné medziročné zmeny v jej výmere. Takmer 15,1 % poľnohospodárskej pôdy (26 mil. ha) spadalo do horských oblastí, kde poľnohospodársku výrobu obmedzuje ich znevýhodnenie. Krajiny EÚ-15 obhospodarovali rozhodujúci podiel poľnohospodársky využívannej pôdy, a to až 71,3 %. Najvyšší podiel na celkovej poľnohospodársky využívannej pôde krajín EÚ-28 dosahuje Francúzsko (16,2 %), Španielsko (13,8 %), Nemecko (9,7 %), Poľsko (8,4 %),

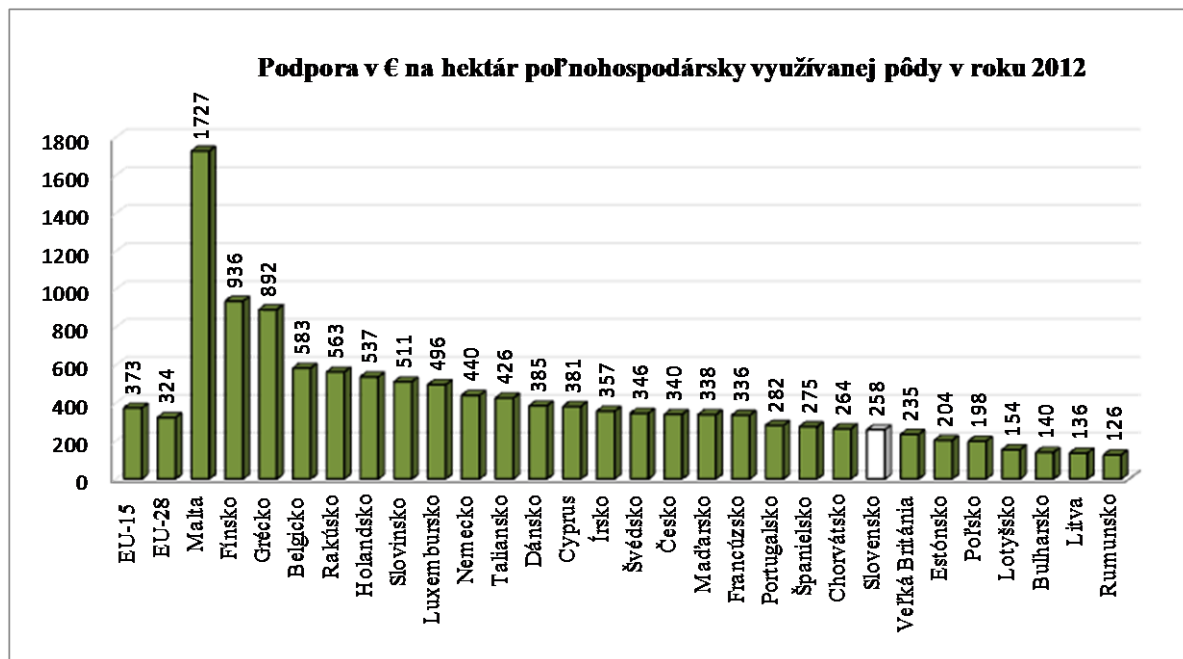
Rumunsko (7,8 %) a Taliansko (7,5 %). Slovensko sa podieľalo 1,1 %, podobne ako Holandsko (1,1 %).

Najvyšší podiel poľnohospodársky využívanej pôdy z celkovej plochy danej krajiny mali Veľká Británia (64,3 %) a Dánsko (61,4 %) a viac ako 50 %-ný podiel malo Rumunsko (55,8 %), Luxembursko (50,7 %), Maďarsko (50,4 %) a Holandsko (50,1 %). Najnižší podiel mali Fínsko (6,8 %), Švédsko (6,9 %), a Cyprus (12,8 %).

V roku 2012 dosiahla **hrubá pridaná hodnota** v krajinách EÚ-28 157,9 mld. €. Až 85,0 % jej objemu vytvorili štáty pôvodnej EÚ-15, najviac Francúzsko (19,5 %), Taliansko (16,1 %), Španielsko (13,3 %) a Nemecko (10,8 %). Z pristúpených krajín do EÚ po roku 2004 to bolo Poľsko (5,2 %) a Rumunsko (3,9 %). Podiel Slovenska predstavoval 0,4 %.

Podpory do poľnohospodárstva dosiahli v roku 2012 úroveň 55,9 mld. €, čo bolo o 0,7 % viac ako pred rokom. Rozhodujúca časť z celkových podpôr 82,2 % bola alokovaná do pôvodných členských krajín (46,0 mld. €). Najviac podpôr z celkovej podpory EÚ-28 bolo alokovaných do produkčne rozhodujúcich krajín, a to Francúzska (16,7 %), Nemecka (13,1 %), Španielska (11,7 %), Talianska (9,8 %) a Veľkej Británie (6,6 %). Slovensku bolo poskytnutých 0,9 % z celkových podpôr EÚ-28, čo znamenalo 258,4 € na ha p. v. p a úrovňou sa nachádzalo pod priemerom krajín EÚ-28. Podpora poľnohospodárstva stále zostáva rozhodujúcou položkou príjmov poľnohospodárov všetkých krajín EÚ. Podpora, v prepočte na ha poľnohospodársky využívanej pôdy, dosiahla v priemere krajín EÚ-28 úroveň 323,6 € a krajín EÚ-15 373,4 €. Najviac podpôr v prepočte na ha p. v. p. mali Malta (1727,3 €), Fínsko (936,3 €) a Grécko (891,9 €). Najmenej podpôr, v prepočte na ha p. v. p., mali Rumunsko (126,2 €), Litva (136,0 €), Bulharsko (139,6 €), Lotyšsko (153,7 €) a Poľsko (198,0 €).

Graf 6

Prameň: Eurostat, online data - marec 2014, podľa odhadov poskytnutých jednotlivými členskými štátmi, odhad 2012 je z 28.3.2014,
Vypracoval: NPPC – VÚEPP

Zamestnanosť v poľnohospodárstve má v krajinách EÚ- 28 dlhodobu klesajúcu tendenciu. Kým v roku 2010 bolo v poľnohospodárstve krajín EÚ-27 zamestnaných 11 mil. osôb, v roku 2012 to bolo (EÚ-28) už len 10,3 mil. osôb. Medziročný pokles o 6,5 % (715 tis. osôb) bol značný, jeho úroveň stlmil 200 tis. nárast osôb v dôsledku vstupu Chorvátska do EÚ. Dynamika poklesu zamestnanosti za posledných päť rokov mala variujúcu tendenciu, kým v roku 2009 bol medziročný pokles 2,3 %, v roku 2010 1,7 %, v roku 2011 7,9 % a v roku 2012 6,5 %. Celkovo sa počet osôb pracujúcich v poľnohospodárstve za posledných 5 rokov znížil o 938 tis. osôb.

Na poľnohospodárskej zamestnanosti krajín EÚ-28 sa najviac podieľalo Poľsko (20,4 %), Rumunsko (15,3 %), Taliansko (10,5 %), Španielsko (8,6 %) a Francúzsko (7,7 %), čo súviselo s rozsahom poľnohospodárskej výroby a väčším počtom menších individuálnych hospodárstiev v týchto krajinách. Podiel zamestnaných v poľnohospodárstve kolísal od 0,2 % v Estónsku a na Cypre do viac ako 20,4 % v Poľsku. V prepočte na 100 ha poľnohospodársky využívannej pôdy bolo najviac osôb (v AWU) zamestnaných na Malte (44,5), Cypre (21,4), v Slovinsku (15,9), Poľsku (14,5), Rumunsku (11,8) a Grécku (11,4). Na Slovensku dosiahla zamestnanosť 3 osoby na 100 ha p. v. p., čo bolo na úrovni predchádzajúceho roku. Tento stav súvisí so spomaleným úbytkom poľnohospodársky využívannej pôdy a zmierneným poklesom osôb pracujúcich v poľnohospodárstve. Z okolitých krajín slovenské poľnohospodárstvo zamestnáva menej osôb ako Maďarsko (9,1), Rakúsko (4,4) a zamestnanosťou osôb na 100 ha p. v. p. bolo na úrovni Česka (3,0).

Najvyšší podiel zamestnanosti v poľnohospodárstve na celkovej zamestnanosti krajiny a to až nad 10 % majú Rumunsko (17,1 %), Chorvátsko (14,1 %), Poľsko (13,6 %), Bulharsko (11,8 %), Litva (11,4 %) a Maďarsko (10,4 %). Slovensko dosiahlo podiel 2,6 %.

Poľnohospodárska produkcia v krajinách EÚ-28 dosiahla v roku 2012 391,5 mld. €, čo bolo o 6,45 mld. €, t.j. o 1,7 % viac ako v predchádzajúcom roku. Krajiny EÚ-15 vyprodukovali takmer 83,7 % z produkcie EÚ-28 a to pri rastlinných komoditách sa podieľali od 64,2 % u repky olejnej do 96,4 % pri ryži. Pri živočíšnych komoditách to bolo od 77,3 % u hydiny do 91,4 % pri hovädzom dobytku. Medziročný nárast produkcie bol spôsobený okrem nárastu v niektorých krajinách aj prístupom Chorvátska do EÚ, ktoré navýšilo produkciu EÚ-28 o 2,4 mld. €. Najväčšími producentmi v EÚ-28 boli Francúzsko (19,0 %), Nemecko (13,7 %), Taliansko (12,0 %) a Španielsko (10,3 %). Slovensko sa na európskej produkcii podieľalo 0,6 % s objemom 2 271 mil. €.

V prepočte na ha p. v. p krajiny EÚ-28 dosiahli produkciu 2 264,1 €, čo bolo o 14,9 % menej ako v krajinách EÚ-15. Najvyššiu intenzitu produkcie na ha p. v. p. dosiahli Holandsko (13 759 €), Malta (10 766 €), Cyprus (5 829 €) a Belgicko (6 199 €). Najmenej produkcie na ha p. v. p. dosiahli Lotyšsko (478 €), Estónsko (899 €), Litva (959 €) a Bulharsko (903 €). Slovensko dosiahlo úroveň produkcie na ha p. v. p 1 198 €, čím sa radí medzi štáty s nižšou produkciu a najnižšou v rámci krajín V4. Medziročne sa objem produkcie Slovenska zvýšil o 34,3 mil. €. na ha p. v. p.

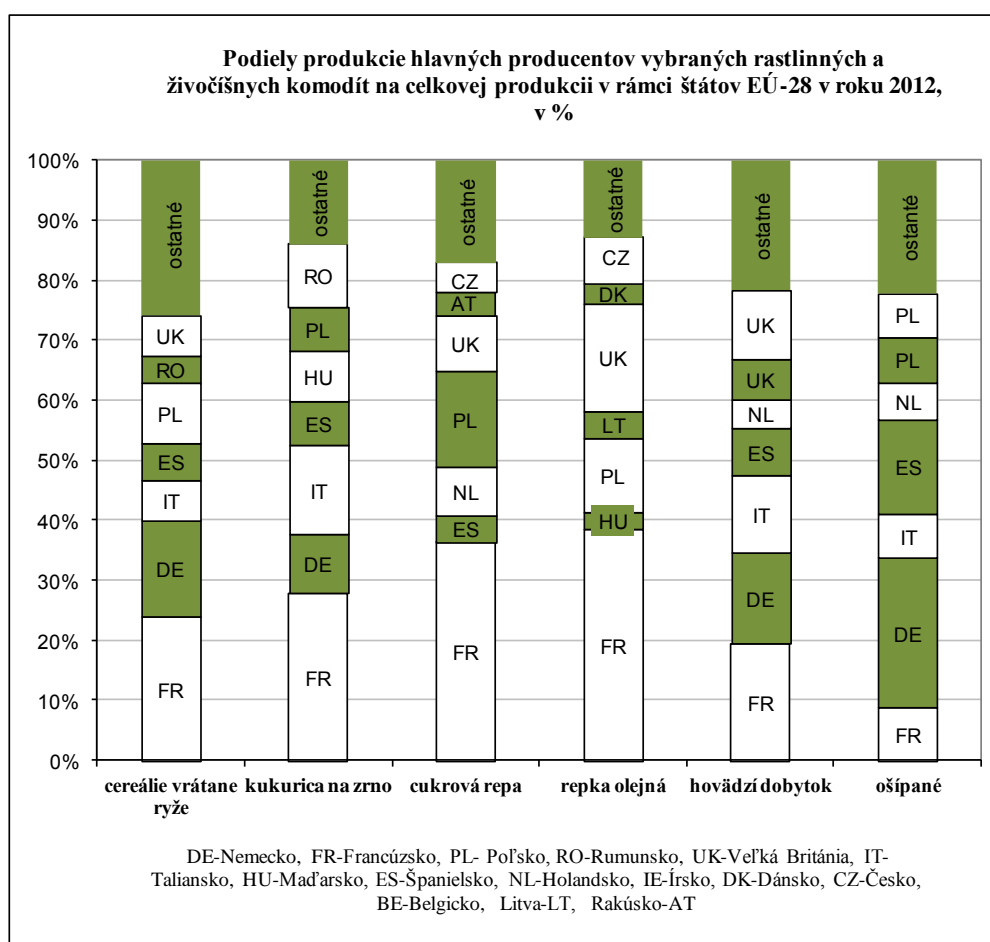
V štruktúre celkovej produkcie EÚ-28 dominovali obilniny vrátane ryže (285 mil. t), kde najväčšími producentmi pšenice boli Francúzsko (24 %), Nemecko (15,9 %), Poľsko

(10,0 %), Veľká Británia (6,9 %), Taliansko (6,8 %), Španielsko (6,1 %) a Rumunsko (4,4 %). Ďalšími produkčne rozhodujúcimi poľnohospodárskymi komoditami boli cukrová repa (78 mil. t), ktorej produkcia sa významne znížila (36,3 %) a zo živočíšnej produkcie ošípané (22 mil. t).

Najviac cukrovej repy vyprodukovalo Francúzsko (36,5 %) a Poľsko (15,7 %). Najväčšími producentmi kukurice na zrno bolo Francúzsko (27,9 %), Taliansko (14,7 %), Rumunsko (10,6 %), Nemecko (9,9 %) a Maďarsko (8,5 %).

Zo živočíšnej produkcie to bolo bravčové mäso, ktorého sa najviac vyrobilo v Nemecku (24,8 %), Španielsku (15,8 %), Francúzsku (8,9 %), Poľsku (7,7 %), Taliansku (7,4 %) a Holandsku (6,1%). Najväčším producentom hovädzieho mäsa bolo Francúzsko (19,5 %), Nemecko (15,0 %), Taliansko (12,9 %) a Veľká Británia (11,6 %).

Graf 7

Prameň: Eurostat, Agricultural statistics, 2013, Main results 2011-2012, 2013, online data - marec 2014

Vypracoval: NPPC -VÚEPP

Podrobnejšie údaje o poľnohospodárstve krajín EÚ-28 sú uvedené v tabuľkách 3-5 v prílohe 10.

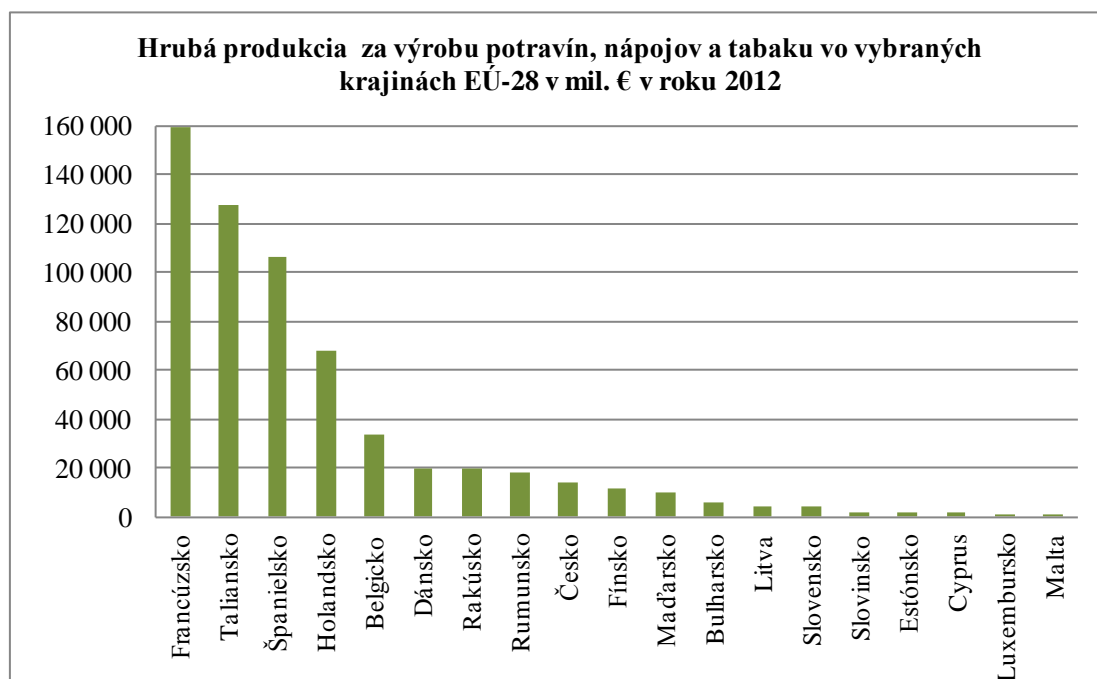
Podľa dostupných údajov Eurostatu sa **potravinársky priemysel**, t.j. výroba potravín, nápojov a tabakových výrobkov v jednotlivých krajinách EÚ-27 podieľal na národnej ekonomike v roku 2012 nasledovne:

- hrubá produkcia od 0,7 % do 7 % (najviac Litva 7,0 %, Rumunsko 6,7 %, Bulharsko 6,6 %). Slovensko sa podieľalo 2,3 %, čo bolo na úrovni minulého roka,
- výrobná spotreba od 0,7 % do 9,4 % (najviac Litva 9,4 %, Španielsko 8,6 %, Holandsko 8,0), Slovensko dosiahlo 2,7 %,
- hrubá pridaná hodnota od 1,3 % do 6,1 % (najviac Rumunsko 6,1 %, Írsko 4,7 %, Litva 4,7 %), Slovensko 1,7 %,
- zamestnanosť od 1,4 % do 3,5 % (najviac Litva 3,6 %, Lotyšsko 3,3 % a Maďarsko 3,0 %), Slovensko 2,0 %,
- tvorba hrubého fixného kapitálu od 1,0 % do 3,6 % (najviac Litva 3,6 %, Poľsko 3,1 % a Taliansko 2,6 %), na Slovensku dosahoval podiel úroveň 1,5 %.

Potravinárstvo EÚ je v rámci priemyselnej výroby rozhodujúcim odvetvím, ktoré z hľadiska obratu dosahuje cca 960,8 mld. €, čo v rámci EÚ znamená 16 % podiel na priemyselnej produkcii a 14,6 % podiel na zamestnanosti. V zahranično-obchodnej výmene s potravinárskymi výrobkami dosahuje kladnú bilanciu 9,8 mld. €, a to pri exporte 65,3 mld. € a importe 55,5 mld. €.

Väčšinu podnikov (99 %) predstavujú malé a stredné podniky, ktoré zamestnávajú takmer 63 % pracovných síl a vytvárajú 49 % obratu európskeho potravinárstva. Na tvorbe pridanej hodnoty sa najviac podieľa produkcia pečiva, cukru, cukrovínok, výroba nápojov, spracovanie mäsa a spracovanie mlieka a mliečnych výrobkov.

Graf 8

Prameň: Eurostat,
Vypracoval NPPC - VÚEPP

Najviac **hrubej potravinárskej produkcie** vyrobilo Francúzsko (159,3 mld. €), Taliansko (127,4 mld. €), Nemecko, čiže produkčne a plošne rozhodujúce krajiny. Slovensko dosiahlo 3,9 mld. € potravinárskej produkcie. Najmenej produkcie vyrobili Malta (0,4 mld. €), Luxembursko (0,9 mld. €), Cyprus (1,3 mld. €) a Estónsko (1,4 mld. €).

V potravinárstve EÚ-28 bolo v roku 2012 zamestnaných cca 4,8 mil. osôb. Najviac osôb pracovalo v Nemecku (870 tis.), Francúzsku (606 tis.), Taliansku (458 tis.), Španielsku (405 tis.).

Rozhodujúce v potravinárskom priemysle sú investície, ktoré sú adekvátne rozsahu produkcie a následne zamestnanosti. Najvyššie investície do potravinárstva, podobne ako v predchádzajúcich rokoch, dosiahlo Taliansko.

Vybrané ekonomické ukazovatele potravinárskeho priemyslu v štátoch EÚ-27 a EÚ-28 sú uvedené v tabuľkách 6,7 v prílohe 10.

2.1. Vývoj cenovej konkurencieschopnosti poľnohospodárskej a potravinovej produkcie

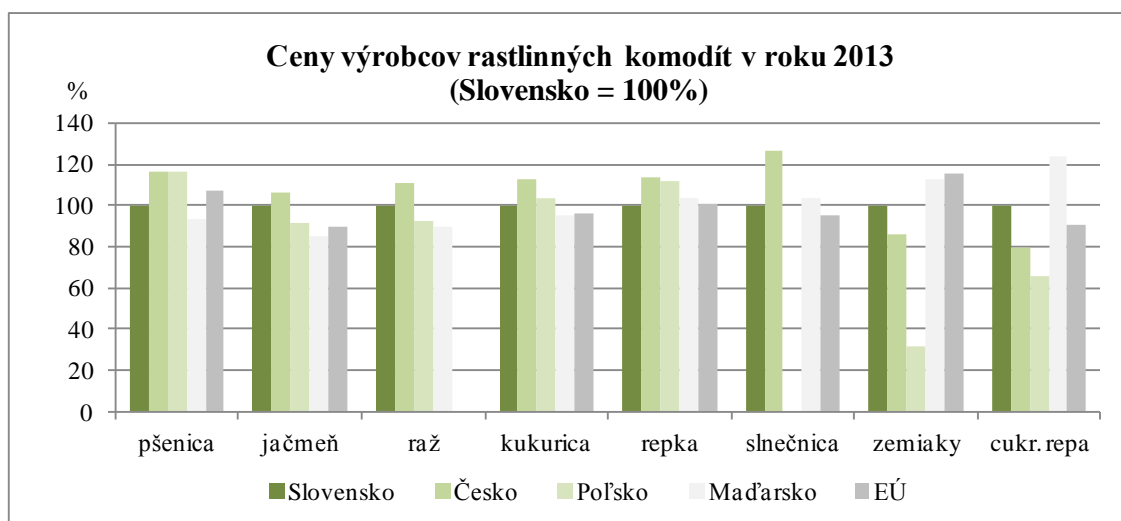
Podľa odhadu Eurostatu sa v roku 2013 hodnota agrárnej produkcie v EÚ medziročne zvýšila o 1,2 %, pričom hodnota rastlinných komodít klesla o 2,6 % a hodnota živočíšnych komodít vzrástla o 5,4 %.

Priemerné ceny výrobcov konkrétnych poľnohospodárskych komodít sa v EÚ vyvíjali nasledovne:

- v odvetví živočíšnej výroby priemerná cena medziročne stúpala pri mlieku, kurčatách a ošipkách a klesla pri býkoch a vajciach,
- v odvetví rastlinnej výroby vzrástli ceny okopanín, pri obilninách a olejninách bola situácia opačná.

Uvedené trendy cenového vývoja sledovaných komodít vo všeobecnosti platili aj v krajinách V4 okrem ošipkách, avšak rozdiely boli minimálne. Opačné tendencie sa prejavili v Česku pri pšenici, jačmeni a kukurici a v Poľsku pri cukrovej repke a kukurici.

Graf 9

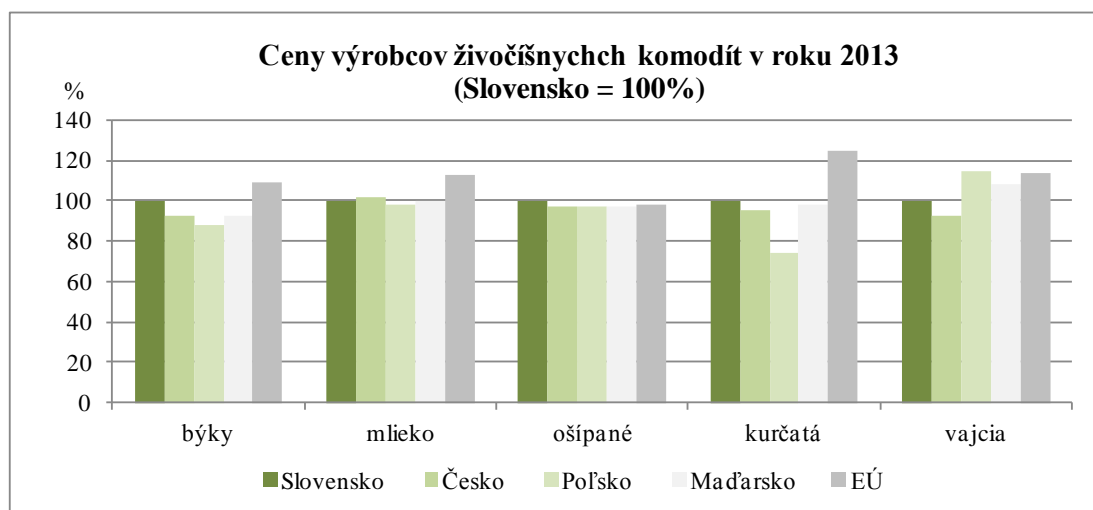
Prameň: NPPC-VÚEPP na základe údajov z Eurostatu, ŠÚ SR, MZeČR, FAPA-PR, AKI-MR
 Poznámka: priemerné ceny EÚ – odhad,
 Vypracoval: NPPC -VÚEPP

Čo sa týka **cien výrobcov rastlinných komodít**, v roku 2013 boli slovenské ceny pšenice, repky a zemiakov v porovnaní s priemerom krajín EÚ nižšie. Opačná situácia bola zaznamenaná pri sladovníckom jačmeni, kukurici, slnečnici a cukrovej repe.

V konfrontácii so všetkými krajinami V4 sme v sledovanom roku mali najnižšie, t.j. najkonkurencieschopnejšie ceny repky a slnečnice. Obdobne kladná konštatácia platí aj pre cenové porovnanie s Českom pri všetkých sledovaných obilninách, s Poľskom pri pšenici a kukurici a s Maďarskom pri okopaninách.

Vo všeobecnosti môžeme konštatovať, že **ceny výrobcov živočíšnych komodít** sa na Slovensku pohybovali pod priemerom krajín EÚ. Výnimkou boli ošípané, ktorých cena bola o 2 % vyššia. S býkmi, ošípanými a kurčatami sme neboli cenovo konkurencieschopní ani s jednou krajinou V4. Nižšie ceny sme dosiahli pri vajciach v porovnaní s Poľskom a Maďarskom. Ceny mlieka boli na Slovensku a v Maďarsku približne na rovnakej úrovni.

Graf 10

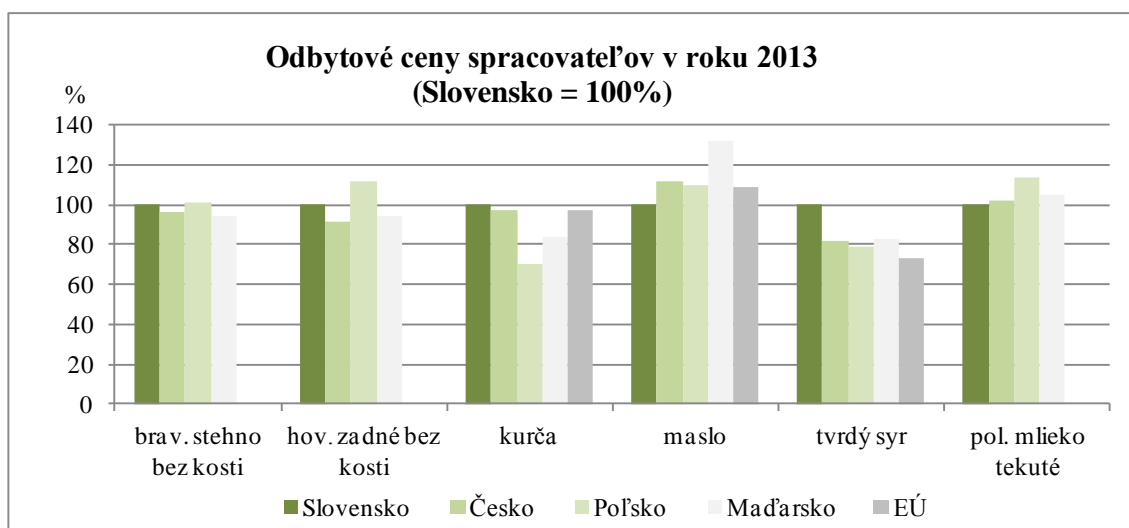

Prameň: NPPC-VÚEPP na základe údajov z EK-CIRCABC, Eurostat, MZeČR, FAPA-PR, AKI-MR
Vypracoval: NPPC -VÚEPP

Odbytové ceny spracovateľov mliečnych výrobkov na Slovensku v porovnaní s priemernými cenami EÚ boli v roku 2013 diferencované. Ceny masla boli na európskom trhu o 8,8 % vyššie. Opačné tendencie sme zaznamenali pri eidamskej tehle, ktorá sa na európskom trhu predávala o 26,9% lacnejšie. Ceny slovenských chladených kurčiat sa pohybovali mierne pod úrovňou priemeru EÚ.

V rámci krajín V-4 sme z mliečnych výrobkov mali najnižšie odbytové ceny pri tekutom mlieku a masle, naopak, eidamskú tehlu odbytovali slovenskí spracovatelia najdrahšie v rámci stredoeurópskeho regiónu. Z príslušného grafu je evidentné, že sme cenovú konkurencieschopnosť nedosiahli ani s jedným typom mias v Česku a Maďarsku. Najnižšie odbytové ceny bravčového mäsa boli zaznamenané v Maďarsku, hovädzieho mäsa v Česku a kurčiat v Poľsku.

Graf 11

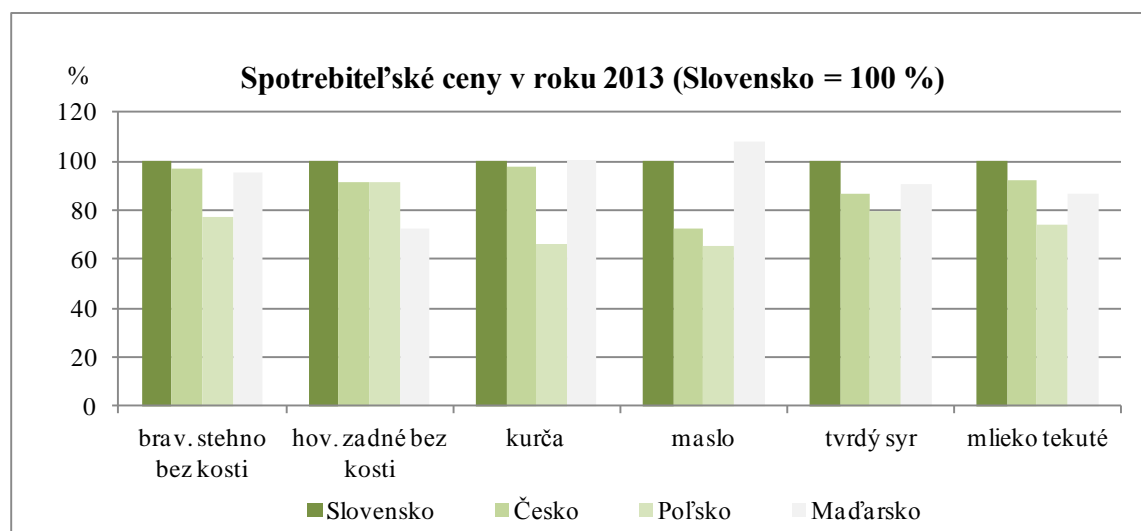

Prameň: NPPC-VÚEPP na základe údajov z PPA SR-ATIS, EK-CIRCABC, MZeČR, FAPA-PR, AKI-MR, FAPRI

Vypracoval: NPPC -VÚEPP

V maloobchodnej sieti sme v roku 2013 pri porovnaní s Maďarskom mali konkurencieschopnejšie **spotrebiteľské ceny** masla, naopak, bravčové a hovädzie mäso, syry a mlieko boli v maďarských obchodoch lacnejšie. Komparácia s ostatnými krajinami V4 (Česko a Poľsko) vychádza pre slovenský maloobchod nepriaznivo pri všetkých sledovaných komoditách. V rámci V4 si mohli spotrebiteľia najvýhodnejšie nakúpiť mliečne výrobky, bravčové a hydinové mäso v Poľsku a hovädzie zadné v Maďarsku.

Graf 12

Prameň: NPPC-VÚEPP na základe údajov zo ŠÚ SR, MZ ČR, FAPA-PR, AKI-MR

Vypracoval: NPPC -VÚEPP

Konkrétne ceny slovenských výrobcov vybraných agrárnych komodít, odbytové ceny spracovateľov a spotrebiteľské ceny vybraných potravinárskych výrobkov v porovnaní s Českom, Poľskom, Maďarskom a skupinou krajín EÚ v období rokov 2010-2013 sú uvedené v tabuľkách 36-39 v prílohe 10.